

Specioriĉa kiel la Amazonaj praarbaroj

Ili lumas ruĝe, blue kaj verde – buntega pejzaĝo, en kiu vivas 2000 fiŝospecioj kaj 4000 specioj de maraj limakoj: aldoniĝas smeraldo-koloraj konkegoj, pezantaj centojn da kilogramoj, ŝarkoj, testudoj, kobaltbluaj marsteloj kaj ruĝaj markukumoj – post la amazonaj praarbaroj la plej specioriĉa regiono de la mondo. Ne jam estas finita la esplorado de la regiono. Antaŭ 6 jaroj sciencistoj prognozis forpereo de la rifo ĝis la jaro 2000 pro plialtigita nitrogena enhavo de la maro, grandskala mara fiŝkaptado, ekesto de la korala paliĝmalsano kaj amaso da dornkronaj marsteloj. Novaj analizoj tamen konfirmas la kontraŭon: fakte nur 25% de la origina rifo estas damaĝitaj kaj novaj koralkreskaĵoj anstataŭas la oldajn – la morto montriĝas kvazaŭ kiel natura vivoritmo.

La 600 teraj kaj 71 koralaj insuloj en tiu ĉi regiono (el kiuj ĝis hodiaŭ pli ol duono eĉ ne portas nomon) tamen estas kaj restas stranga sekreto. Nur 24 el ili estas malfermaj por la 700 000 turistoj ĉiujare alvenantaj. Temas parte pri landmakuloj sen iu ajn vivo aŭ vegetaĵo – oraj marbordoj kreskintaj malpli ol 1 m altaj el la oceano.

Sed aliaflanke ekzistas insuloj surkreskitaj de pluvarbaro kaj ombreataj de nealireblaj montoj – insuloj, kiuj portas nomojn kiel “Tagreva Insulo” (*Daydream Island*) aŭ “Verda Oazo” (*Dunk Island*) – nomitaj de la indiĝenoj “Insuloj de Paco”. La 71 koralinsuloj ne havas nomojn. Legendo diras, ke ili ne estas faritaj por la eterno – kaj fakte kelkaj malaperas post la ĉiujaraj furiozaj ŝtormoj, kvazaŭ neniam ekzistintaj.

Sed tamen: tiu ĉi unika pejzaĝo restos viva, spite al ĉiuj ventegoj, ŝtormoj, uraganoj. Ĉar la insuloj certe reaperos – iam estonte, eble en jarmilionoj. La Grandbariera Rifo ne mortas – ĝi nur nove kaj daŭre, kreiĝe kaj renaskiĝe sin mem restarigas. sa

Roboto por foliumi

Novspeca "skanografia roboto" tiom granda kiom ĵipo (la ĉiaterene uzebila usona aŭtomobilo) kapablas memstare foliumi librojn de ĉiuj formatoj, kaj tiumaniere ciferkode prilabori la enhavon de pli ol mil paĝoj dum tempodaŭro de nur unu horo.

Ĝis nun la enorma leg-rapideco de modernaj skaniloj nur malmulte helpis por turni la foliojn de libroj kaj periodaĵoj: ĉar ĉe tiuj oni tamen devis movi – per mano! – paĝon post paĝo, antaŭ ol la elektro-

nika legilo povis daŭrigi sian laboron. Pro tio, kelkaj bibliotekoj kiuj volas oferti siajn librotrezorojn tutmonde per la interreto, kunlaboras kun specialaj firmaoj en Hindio kaj Filipinoj, kie – pro minimuma laborpago por salajruloj – la prilaborado de libro kostas nur 1 ĝis 4 dolarojn. Sed por tio la (ofte multvaloraj) foliantoj ja devas estis sendataj preskaŭ ĉirkaŭ la tutan mondon, kaj sendi kopion de libro certe estas pli sekure...

La novspeca elektronika "librofoliumsklavon" disvolvis la firmao *4DigitalBooks* en *St. Aubin*, Svislando. La uzado de la maŝino tamen nur tiam estas ŝpareme ekonomia, kiam oni volas ciferkode prilaboradi pli ol 5,5 milionojn da paĝoj. (Fonto: "Der Spiegel" 21/2003, p.174)

Salmoj kiel sterko

Sekve de troa fiŝkaptado kaj konstruado de akvobaraĵoj ĉiam malpli da sovaĝaj salmoj atingas sukcese siajn frajlokojn en la fontoregionoj de nordamerikaj riveroj. Usonaj biologoj de Vaŝingtona universitato nun estas eltrovintaj, ke pro la forrestado de la fiŝoj suferis la energikaj nutrajociklo por dekduo da bestospecioj, inter ili ursoj kaj lutreoloj. La restaĵoj de mortintaj fiŝoj en la t.n. "salmotombejoj" aldone provizas konsiderindan nutromaterialon por la sovaĝa bestaro kaj sovaĝplantaro en la proksimeco de riverbordoj. Junaj salmoj ekz. manĝas la kadavrojn de mortintaj samspeculoj aŭ predas sur la salmaj ovaroj; troveblas ankaŭ nutrosubstancoj ellavitaj el fiŝkadavroj en apudbordaj arboj kaj arbustoj.

Tiu natura vivociklo estas, laŭ la esploristaj eltrovoj, vaste nedifektita ekz. en la akvaĵoj de Alasko: tie ĉiujare estiĝas nova vivo el la ĉiujare milionobla salmomorto. Alarma, aliflanke, estas la situacio en la usonaj ŝtatoj Vaŝingtono kaj Oregono: tie la riveroj kaj riverproksimaj regionoj averaĝe ricevas nur 6% de la nutrosubstancoj, kiujn ili ricevis antaŭ cent jaroj pro la regula celdirekta migrado ĉiujara de la maraj salmoj por demeti sian frajon proksime al la enlandaj dolĉakvaj riverfontoj. (Fonto: "Der Spiegel" 21/2003, p. 174)

Magra druido

La NPIVa difino sub "druido" estas iom magra informo: "pastro ĉe la antikvaj keltoj". Eĉ la Esperanta versio de "Asterikso" jam donas pli da scio pri tiu profesio, kiu en la antikva Keltujo fakte estis unu el la plej malfacilaj klerig-trejnadaj por la koncernaj kandidatoj. Kiel